

PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

24 decembrie 2019

Nr. 01/1-06-52

**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA**

*MD-2004, mun. Chișinău
str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28*

S E S I Z A R E

prezentată în conformitate cu articolul 25 litera a) din Legea nr. 317/1994
cu privire la Curtea Constituțională, cu articolul 38 alineatul (1) litera a)
și articolul 39 din Codul jurisdicției constituționale nr. 502/1995,
precum și în temeiul Hotărârii Curții Constituționale nr.9 din 14 februarie 2014
pentru interpretarea articolului 135 alineatul (1) litera a)
din Constituția Republicii Moldova

**privind examinarea constituționalității Legii nr. 193 din 20 decembrie 2019
pentru modificarea Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii
nr. 947/1996**

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA		
Intrare Nr. <u>230a</u>		
" <u>26</u> "	<u>12</u>	20 <u>19</u>

I – AUTORUL SESIZĂRII

**Președintele Republicii Moldova,
Igor DODON**

Republica Moldova
Chișinău, MD-2073
Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 154
tel.: (+373) 22 251 016
(+373) 22 785 561
fax: (+373) 22 780 713

Reprezentanți:

Nicolae POSTURUSU – secretar general al Aparatului Președintelui Republicii Moldova;

Lilian ENCIU – șef al Secției drept public a Aparatului Președintelui Republicii Moldova.

II – OBIECTUL SESIZĂRII

Obiectul prezentei sesizări îl constituie examinarea *a priori* a constituționalității Legii nr. 193 din 20 decembrie 2019 pentru modificarea Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr.947/1996.

III – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

La 20 decembrie 2019, Parlamentul a adoptat cu 51 voturi, Legea nr. 193 pentru modificarea Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr.947/1996.

Potrivit notei informative, scopul legii rezidă în asigurarea unui echilibru proporțional al reprezentării în Consiliul Superior al Magistraturii (*în continuare – CSM*) a judecătorilor de la toate nivelurile instanțelor judecătorești.

Prin urmare, Legea nr.193/2019 extinde numărul membrilor Consiliului Superior al Magistraturii cu încă doi din rîndul profesorilor de drept titulari, precum și cu titlu de inovație este instituită campania de promovare în rîndul judecătorilor a candidaților la funcția de membru al Consiliului.

În această ordine de idei, merită a fi analizat aspectul comparat în partea ce privește raportul de eficiență și componență numerică a consiliilor. De exemplu, în Republica Croația, Consiliul Superior al Magistraturii, alcătuit din 11 membri (șapte judecători, doi procurori și doi profesori în drept), are responsabilitatea de a face numirile în funcție, însă ministrul justiției poate propune ca cei 11 membri să fie aleși de camera reprezentanților parlamentului croat.

În alte state, sistemele existente diferă între țările cu judecători de carieră (cele mai multe dintre țările cu sistem de drept continental) și cele în care judecătorii sunt numiți din rîndurile practicienilor cu experiență (de exemplu, țări cu sistem de drept anglo-saxon, precum Cipru, Malta și Marea Britanie sau Danemarca).

În Republica Turcia, un consiliu suprem selectează și promovează atât judecătorii, cât și procurorii. Acesta este compus din șapte membri, incluzând cinci judecători, fie din cadrul Curții de Casație, fie din Consiliul de Stat. Ministrul justiției prezidează Consiliul, iar subsecretarul ministrului justiției este, de asemenea, un membru de drept al consiliului.

Un exemplu din cadrul țărilor de drept anglo-saxon ne este furnizat de Irlanda, unde a fost înființat un comitet pentru numirea judecătorilor prin Legea privind instanțele și funcționarea instanțelor din 1995. Comitetul este alcătuit din nouă membri: președintele Curții Supreme, președinții Înaltei Curți, Curții de Circuit și Curții Districtuale, procurorul general, un avocat numit de președintele baroului, un avocat însărcinat cu procedura, nominalizat de președintele Societății de Drept și până la trei membri numiți de ministrul justiției, care lucrează sau au cunoștințe de comerț, finanțe sau administrație, sau au experiență în calitate de beneficiari ai serviciilor instanțelor. Însă aceasta nu exclude toate influențele politice din proces.

Potrivit Avizului nr.1 (2001) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei referitor la standardele privind independența puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor: „Autoritatea care decide asupra selectării și carierei judecătorilor trebuie să fie independentă față de guvernare și administrație. Pentru a salvagarda independența acesteia, reglementările trebuie să garanteze că, de pildă, membrii săi sunt selectați de către autoritatea judecătorească și că autoritatea însăși este cea care decide asupra propriilor reguli de procedură.”

Cu titlu de importanță este și poziția Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei care, în Recomandarea Rec (2010)12, accentuează că, fiind stabilite prin lege sau prin Constituție, consiliile judiciare trebuie să demonstreze cel mai înalt grad de transparență față de judecători și societate, prin dezvoltarea unor proceduri prestabilite și prin decizii motivate. În exercitarea atribuțiilor lor, consiliile judiciare nu trebuie să interfereze cu independența individuală a fiecărui judecător. Nu mai puțin de jumătate dintre membrii unor asemenea consilii trebuie să fie judecători aleși de către colegii lor de la toate nivelurile sistemului judiciar și cu respectarea pluralismului în interiorul sistemului judiciar.

Potrivit Legii nr.193/2019, în urma modificărilor operate la art.5 alin.(1) din Legea nr.947/1996, Președintele CSM este ales din rîndul membrilor judecători ai Consiliului. Or, prin respectiva modificare se restrînge accesul altor membri ai CSM la președinția Consiliului. Acest mecanism necesită o apreciere în vederea asigurării corespunderii principiilor constituționale.

Un alt aspect ce necesită controlul corespunderii principiilor constituționale, în special celor ale egalității și nediscriminării, îl constituie modificarea condițiilor de alegere a membrului Consiliului Superior al Magistraturii din rîndul judecătorilor. Or, Legea nr.193/2019 pune un accent special pe lipsa sancțiunilor disciplinare din ultimii trei ani.

În sensul art.16 al Constituției, una dintre componentele egalității o constituie interdicția aplicării tratamentului discriminatoriu, care presupune

aplicarea unui tratament diferențiat persoanelor între care nu există deosebiri din punct de vedere moral, ci numai de alt ordin – fiziologice (sex, particularități fizice) sau etnice (culoare a părului, a pielii, naționalitate). Discriminarea se definește nu doar ca o diferențiere, ci ca o diferențiere interzisă, deoarece este nelegitimă. Textul constituțional stabilește egalitatea tuturor cetățenilor, *fără deosebire*, ceea ce presupune interdicția aplicării unui tratament juridic aparte unei persoane, tratament de natură să o plaseze într-o poziție subordonată sau supraordonată față de ceilalți.

În această ordine de idei, merită a fi menționat că principiile fundamentale ale Națiunilor Unite stipulează: „Promovarea judecătorilor, oriunde există un astfel de sistem, trebuie să aibă la bază factori obiectivi, în special calificarea profesională, integritatea și experiența” – una dintre problemele centrale constând în conferirea unui conținut aspirațiilor generale spre numirea „pe bază de merit” și „obiectivism”. Astfel, deși aceste raționamente vizează accederea în funcția de judecător, le apreciem drept fiind de bună valoare și în raport cu accederea judecătorilor în Consiliul Superior al Magistraturii.

Or, pe bună dreptate, Consiliul consultativ al judecătorilor europeni (CCJE) a recomandat ca autoritățile din statele membre responsabile de numiri și promovări și care oferă consultanță referitor la acestea să introducă și să aplice criterii obiective, în scopul garantării că selectarea și cariera judecătorilor „se bazează pe merite, ținând cont de pregătirea profesională, integritate, capacitate și eficiență”.

În Avizul nr. 10 (2007) referitor la Consiliul Justiției în serviciul societății, adoptat de Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni din cadrul Consiliului Europei, se menționează, cu referire la Consiliul justiției, că desemnarea membrilor, judecători sau nu, trebuie să se facă pe baza competenței lor, experienței lor, înțelegerii din partea lor a vieții judiciare și culturii independenței.

În ordinea celor enunțate, criteriul prezenței sancțiunilor disciplinare în decursul ultimilor trei ani, aparent, ar putea afecta principiile consacrat în art.16 din Constituție, fapt care impune verificarea de către Înalta Curte a corespunderii candidaților cu exigențele Constituției.

În subsidiar, în opiniile nr.966 și nr.972 din 2019 ale Comisiei de la Veneția referitoare la modificarea Legii cu privire la Procuratură și a Legii cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Comisia a punctat, cu titlu de principiu, faptul că operarea modificărilor în sistemele instituționale ale statului necesită o consacrare și sprijin în textul Constituției.

Finalmente, societatea manifestă un interes sporit nu numai față de independență, ci și față de calitatea sistemului său judecătoresc și, mai ales, în vremuri când se produc mari schimbări, față de calitatea conducătorilor sistemului judecătoresc. Or, este unanim recunoscut faptul că în fiecare sistem democratic, justiția este o funcție fundamentală a statului, iar administrarea ei reprezintă unul dintre atributele esențiale ale puterii suverane, motiv pentru care aprecierea constituționalității Legii nr.193/2019 de către Înalta Curte constituie un exercițiu indubitabil.

Cadrul normativ pertinent

Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 15

Universalitatea

(1) Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Consiliul Superior al Magistraturii

Articolul 122

Componența

(1) Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din judecători și profesori titulari aleși pentru o durată de 4 ani.

(2) Din Consiliul Superior al Magistraturii fac parte de drept: Președintele Curții Supreme de Justiție, ministrul justiției și Procurorul General.

IV – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

Avînd în vedere cele expuse mai sus și în conformitate cu prevederile art. 1, 7, 15, 16 și 122 din Constituția Republicii Moldova, ale art. 4 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și ale art. 4, 38 și 39 din Codul jurisdicției constituționale,

solicit Înaltei Curți:

1. Admiterea spre examinare și declararea admisibilă a prezentei sesizări.
2. Examinarea sesizării **în regim de urgență**.
3. Exercițarea controlului constituționalității Legii nr.193 din 20 decembrie 2019 pentru modificarea Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr.947/1996 în special prin prisma chestiunilor dacă:

a) Este necesar votul majorității calificate în Legislativ pentru alegerea membrilor Consiliului Superior al Magistraturii din rândul profesorilor de drept.

b) Suportă caracter constituțional instituirea obligației alegerii Președintelui Consiliului Superior al Magistraturii exclusiv din rândul membrilor judecătorești ai Consiliului.

c) Corespunde sensului art. 122 din Constituție mecanismul alegerii în calitate de membru al Consiliului Superior al Magistraturii a judecătorilor cu vechime în funcția de judecător de cel puțin trei ani efectiv lucrați, dar care nu au fost numiți până la atingerea plafonului de vârstă.

d) În sensul art. 16 din Constituție, existența sancțiunilor disciplinare în ultimii trei ani constituie o condiție discriminatorie pentru a candida la funcția de membru al Consiliului.

V – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

În Hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 14 februarie 2014 pentru interpretarea art. 135 alin.(1) lit.a) din Constituția Republicii Moldova, Curtea a reținut că, potrivit art. 74 alin. (4) din Constituție, „legile se trimit spre promulgare Președintelui Republicii Moldova”. Din conținutul normelor constituționale rezultă cu claritate că, în momentul trimiterii spre promulgare Președintelui, actul adoptat de Parlament are deja statutul de „lege”, chiar dacă încă nu a intrat în vigoare.

Urmînd raționamentele exprimate în practica sa anterioară, Curtea reține că exercitarea controlului constituționalității unei legi, în sensul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, poate interveni atât înainte de promulgare, cît și după intrarea în vigoare, prin îndeplinirea procedurilor cerute de lege.

În acest context, Curtea a hotărît că, în sensul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor cuprinde legile adoptate de Parlament, atât după, cît și înainte de publicarea în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, la sesizarea Președintelui Republicii Moldova și a celorlalți subiecți cu drept de sesizare.

VI - LISTA DOCUMENTELOR

VII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Igor DODON